

Leiding des Heiligen Geestes, zegt iemand. Capitulatie voor drogredenen van een niet-willende leiding, zegt een ander. We verspillen er geen woord meer aan.

We zouden alleen maar zeggen: we zijn toch in het minst niet rouwig, achteraf, dat de Geref. Kerken dezen voorslag deden. Zijn we achteruit gegaan? Welnee: vooruit. De oogen van velen zijn opengegaan voor de nuchtere werkelijkheid. Velen dachten ze zich anders. Het is noodig, de concrete situatie goed te zien. Een volgenden keer weer een brief schrijven, dat lijkt me goed. Ook al wil men ginds dan weer niet, misschien nog minder. Elkaar plaatsen voor den eisch. En zoo de oogen openen van de beter willenden. En van de aarzelenden, die o zoo vriendelijk praten, als ze een gereformeerde zien, maar intusschen ook maar ja-stemmen bij zulke synodale overtredingen van de grondwet der christelijke samenleving. Of door hun zwijgen zich mee schuldig maken.

K. S.

Lectoraat Kampen.

De Kalkman komt in Goudsche kb. nog eens terug op de kwestie. Ik zou hem graag weer antwoorden, maar doe dat alleen, als hij me eerst eens even letterlijk citeert, als ik het hem deed. Nu staat zijn artikel vol onjuistheden. Ik weet, dat ik dat laatste waar moet willen maken, als ik het beweer. Ik ben daartoe bereid. Maar dan moet ik eerst eens zelf geciteerd worden. Anders houd ik op.

K. S.

Dogmatisch belang Afscheiding.

Op recensies antwoordt men in den regel niet, wanneer het daarbij gaat over meer of minder geslaagd zijn van het pogen van den auteur. Wel kan men op een bezwaar antwoorden, of een misverstand wegnemen.

Daarom zij, in antwoord op een overigens vriendelijke opmerking van „De Heraut” inzake mijn jongste brochure even opgemerkt, dat het niet noemen van dr. Kuyper in deze brochure allermint bedoeld kan zijn als uiting van gebrek aan waardeering. Daarvoor heb ik te vaak over hem geschreven, en hem b.v. verdedigd tegen aanvallen uit den kring van hedendaagsche het gereformeerde volk „voorlichtende” bepaalde leden van den Calvinistenbond. Ik heb niet eens Kampen geteekend, van 1854 tot 1934; elke schijn daarvan ontbreekt. Ik heb alleen gezegd, dat Kampen, dat zelf deze herdenking wilde, omdat het uit 1834 voortgekomen is, en dat 80 jaar bestond, het werk van Dordrecht overnam. Verder ging ik niet. Hoe iemand daarin eenzijdigheid kan zien, is mij niet duidelijk. Of eigenlijk: het is mij een raadsel.

K. S.

Over Fallada's laatste roman.

Just in de week, dat ons blad in z'n zomereditie zou verschijnen, bereikte mij de vraag, of in de rubriek „Literatuur en Kunst” niet eens iets gezegd kon worden over den nieuwen roman van den Duitschen schrijver Hans Fallada, die in het Nederlandsch vertaald werd onder den titel „Wie eens uit het schaftje eet”.

De bijgevoegde argumenteering deed het mij als gewenscht zien, te trachten den vrager van antwoord te dienen. Wel bespreken we in den regel in ons blad geen boeken van het soort als Fallada's romans, maar het kan om eenige reden dienstig zijn, van dien regel af te wijken. En die reden is m.i. in de bewuste vraag aanwezig. Ik wil dan

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHEISEN

De huidige verhouding van natuurwetenschap en theologie.

I.

Wanneer deze artikelenreeks wil gaan handelen over de verhouding van natuurwetenschap en theologie, maar daarbij wil letten op hunne huidige betrekking, moet het daardoor reeds bij voorbaat duidelijk zijn, dat het hier dan thans in de eerste plaats gaat om de bestaande, werkelijke relaties, en niet om de begripsmatige en ideële.

Met andere woorden, het vooropgezette doel is niet, na te gaan hoe godgeleerdheid en natuuronderzoek zich behooren te verhouden, eventueel binnen het kader der Calvinistische wereldbeschouwing, welke hunne onderscheidene plaats is in de encyclopaedie der wetenschappen, hoe hunne grenzen behooren te verloop en welk gemeenschappelijk segment deze misschien insluiten. Uiteraard zal natuurlijk bij de beoordeling der feitelijke verhoudingen daaraan niet altijd stilzwijgend kunnen worden voorbijgegaan; maar wanneer het nu allereerst te doen is om de hedendaagsche betrekkingen, kan men alleen het

ook maar aanstonds, nu er weer plaats is voor deze rubriek, probeeren aan het verzoek te voldoen.

Ter oriëntering van degenen, die het boek niet kennen, zij medegedeeld, dat het is een in schrille kleuren geteekende tijdroman. De Schrijver, die de ellende van het tegenwoordige leven als het thema van zijn werk heeft gekozen (men denke aan „Wat nu, kleine man?”) heeft hier weer zonder eenige terughouding dat gegeven bewerkt. Ditmaal brengt hij in beeld de verlorenheid van den mensch, die officieel, door een vonnis van den strafrechter, als misdadiger is gebrandmerkt. Willy Kufalt, de hoofdfiguur, heeft eenige jaren in de gevangenis gezeten wegens een vervalschingsaffaire, maar bij 't begin van het boek is zijn straftijd bijna volbracht en zal hij in het maatschappelijke leven terugkeeren. Men ziet hem in de eerste bladzijden in de verwachting op zijn vrijheid en vindt hem daarover telkens in gesprek, ook met de gevangenis-autoriteiten. Hij heeft zich tijdens zijn arrest voorbeeldig gedragen, heeft een behoorlijke uitgaanskas en, al is zijn geestesstructuur door het verkeer in de gevangenis niet gunstig geworden, hij is van goede voornemens vervuld. Hij trekt naar Hamburg en stelt zich daar onder de hoede van een inrichting, die ontslagen gevangenen verder helpt. Maar, — wat hij ook probeert, alles mislukt. Hij wil werken, maar alles wat hij onderneemt wordt hem bij de handen afgebroken en in de worsteling om zich staande te houden, vindt hij overal tegenwerking en verstooting. Ten slotte komt hij weer tot diefstal en andermaal ziet hij de celdeur achter zich sluiten.

Wat aldus het boek teekent is de sociale, moreele, ook de sexueele ontwrichting van den wrakgeslagen mensch. Een gansche reeks van tafreelen, die met de snelheid van een filmvertooning op elkaar volgen en telkens Kufalt en soortgelijken in hun strijd om het bestaan doen zien, is daartoe ontworpen. En de wijze, waarop ze worden geësceneerd, is verbijsterend. Naar den modernen stijl van tot op het skelet doorbrandende werkelijkheidsweergave, komen al de levensverhoudingen onder het doodend-witte licht van deze literaire röntgen-opname. En de inwerking van deze felle belichting is vernietigend voor wat heet eerlijkheid, philanthropie, hulpvaardigheid, maatschappelijk fatsoen, uiterlijke distinctie, godsdienstigheid ook. Schijn is alles, valse schijn en in het verblindende licht van het genade-looze waarnemingsapparaat wordt de gansche maatschappij, en in het bijzonder haar zoogenaamd philanthropische zin, in haar huichelachtigheid en geraffineerde gemeenheid onthuld. Vandaar dat Kufalt, het geplaagde slachtoffer van dat alles, als hij om een eigenlijk onbetekenend feit weer in de cel terug is, wonderlijk rustig zich voelt. De slotregels van het boek luiden aldus: „Kufalt trekt de dekens prettig hoog over zijn schouder, het is hier in de bajes prettig stil en hij zal wel erg goed slapen. Maar goed, dat men weer thuis is. Geen zorgen meer. Bijna, als toen hij vroeger thuis kwam, met vader naar moeder.

Bijna?

Eigenlijk nog beter.

Hier heeft men rust. Hier praten ze je niet onder tafel. Hier hoeft men geen besluiten te nemen en niet zoo op zichzelf te letten.

Zoo'n geregeld leven is toch maar mooi.

Werkelijk een echt tehuis.

En Willy Kufalt slaapt zachtens en tevreden lachend in.”

Nog moet ik hier bijvoegen, dat de ervaringen, die hij bij zijn vrijlating had opgedaan met de reclasseeringsmensen erbarmelijk waren geweest. De „Schrijfkamer”, die hem had opgenomen, onder de opperdirectie van een dominee en onder de dagelijkse leiding van een zoet-femelenden „broe-

oog hebben op de verhouding, zooals die bepaald wordt door de uitspraken van gezaghebbende verlegenwoordigers beider wetenschappen daarover. Immers de reële relatie van waardeering of verachting, toenadering of verwijdering, samenwerking of strijd, wordt tenslotte bepaald door de vooraanstaande theologen en natuurwetenschapsmensen. Zooals het meerendeel hunner op een oogeblik die verhouding ziet en omschrijft en proclameert, zoo is die dan tot op zekere hoogte in dat moment.

Dat er alle aanleiding is juist voor den huidige dag den stand van zaken eens nauwkeurig op te nemen, zal spoedig blijken; echter ook, dat deze beschouwingen vooral op de natuurwetenschap zullen letten, haar gezindheid tegenover de theologie zullen bespreken — zoodat de titel eigenlijk te weidsch is voor wat gegeven zal worden, omdat slechts in één richting zal worden onderzocht, wat als wederzijdsche betrekking in twee richtingen verloopt.

* * *

Wie de historische perspectieven van het Westersche denken ook maar eenigermate overziet, weet, dat die verhouding tusschen theologie en natuurwetenschap altijd ten eerste heeft gewisseld. Er was immer een groot gebied van uiteenlopende vraagstukken, waarop zij beiden recht van spreken meenden te hebben; van dat recht

der”, was een schandelijke uitbuiting, niets meer of minder dan een listig-opgestelde val, waar de gevangenisleiding in samenwerking met de dusgenaamde directie de ontslagenen willens en wetens deed inloopen.

Alles samengenomen is de roode hand op den omslag, die een nietig slachtoffer grijpt van achter grimmige tralies, de juiste symbolisatie van den benauwendend inhoud van het verhaal.

* * *

De strekking, die de Schrijver beoogd heeft, is in den titel uitgedrukt: wie eens uit het schaftje eet. Dat wil zeggen, wie eenmaal in de gevangenis raakte, is voor altijd in het sociale leven een gedoemde. Noodzakelijkerwijze, door een boven-alles-machtige zuigkracht, komt zoo iemand vroeg of laat in de gevangenis terug. Hij is een verlorene, reddeloos.

Wat nu moeten we van die strekking zeggen en daarmee van het boek?

Naar mijn inzien dit, dat we hier hebben de antipode van de evangelische gedachte, dat er mogelijkheid is van redding, ook voor den diepst-verlorene. De wrange, bittere boodschap van het boek, die van de volkomen verlorenheid, staat vlak-af tegenover de blijde boodschap, die het Evangelie is. En het tijdsbeeld, dat het daarmee ontwerpt, is het troosteloze beeld van een wereld, die aan Christus en Zijn kruis hoonend voorbijgaat.

Ik zeg hoonend. Want de menschen, die Kufalt zullen helpen, de reclasseerders en hun staf, heeten volgelingen van Christus, 't Zijn dominees en broeders, die den mond vol hebben van vrome drogredenen. Maar in werkelijkheid zijn ze gemeene individuen, bloedzuigers, die zich een vroom mom voorhangen, gluiperds, die zich hullen in een schijn van braafheid en christelijkheid. De Schrijver spaart zich geen moeite om dit beeld van het christendom in zijn practijk scherp te doen uitkomen.

Daarin ligt de hoon van de Christus-vijandige wereldbeschouwing.

Maar daarin ligt tegelijk de opzet, om de machteloosheid van het Christendom en zijn Evangelie te demonstreeren.

Dat ten slotte de demonische machten in dit boek zegevieren over het menschenleven is, omdat de Schrijver de klanken van het Evangelie omzet in de kakophonieën van de hel.

Daarom behoeft zich niemand door wat deze roman doet zien van de tekortkomingen van het Christendom verontrust te gevoelen.

Want dat beeld is niet een aanklacht, doch een charge, niet een werkelijkheidsweergave, maar een opzettelijkheid.

Meer behoeft ik niet te zeggen. De vraag is hiermee in haar bedoeling beantwoord.

En tevens moge het iederen Christus-belijder duidelijk zijn, dat hij dezen roman als lectuur in zijn gezin niet kan en mag dulden.

C. T.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbel en Natuur.

VI.

Visschen.

In het eerste artikel van deze reeks werd er op gewezen, dat er niet altijd overeenstemming bestaat tusschen onze systematische planten- en diernamen en die van den Bijbel. Dit geldt ook voor de groep, waarvan de naam boven dit artikel staat.

werd van beide zijden een zoo ruim gebruik gemaakt, dat het maar zelden pais ende vrede was. Zöckler kon de geschiedenis van de betrekkingen tusschen beide wetenschappen zelfs schrijven aan de hand van de historie der opvattingen over het hexahemeron. En inderdaad weerspiegelen zich in de wisselende standen van dit vraagstuk de zich voortdurend wijzigende inzichten. Langdurige discussies werden, niet altijd zonder heftigheid gevoerd, en de tegenstelling scheen soms samen te vallen met die tusschen kerk en academie. Kerkelijke banbliksems dreigden de kettersche geleerden, en de concilies deden desnoods hunne plechtige anathema's hooren over wat aan bepaalde universiteiten officieel werd gedoceerd.

Het heeft hier in het minst geen zin nog eens de geschiedenis van de zoogenaamde martelaren der wetenschap op te rakelen, die door een vonnis der kerkelijke inquisitie werden getroffen. Dat zijn er trouwens maar weinige geweest; voor een wetenschappelijke waarheid brengt men niet zoo spoedig het offer van lijfelijke pijniging.

Maar wel is het van belang er op te wijzen, dat in die Middeleeuwsche dagen, toen de strijd der meeningen dikwijls werd gevoerd met een kracht van taal, die ons teorsch lijkt en een vehementie, die ons tegen de borst stuit, tenslotte de felle aanvallen en de hartstochtelijke verdedigers der onstreden punten zich bijkans altijd nog één wisten in hun diepste, hun religieuze overtuiging. Welke

In het genoemde „oelende w hun aard” hebben w monsters. De vertaling zeters is wezens” v dieren (vis 26 en 28 onder den schillende zoetwaterv worden, bl de schepp is, klaarb ling te bie schapen is

In het onder „v dus alle hebben, w voor de n ganen heb niet bepal schijnsel b van groote enz., niet ook bijv. i reine diere

Dit ho vormt ee tusscher gedoeld

Deze ty met het de voor te st bewust Go ingericht.

Een juis weer tot e trent de n ontbrekt dikwijls is,

— critiek aan natuu Koetsveld een scheid van de Na bele open met insten er aan to nauwkeuri van wetens van den B om schiete de oudere tekort, wa zelfs door leend wort

Stechts z bezwaren t den toets n doorst Een der wel de „w dan, dat d

1) Dr G. C 2) Idem, D stukken van Genesis, blz. 5 3) Dr J. P. Nat. Hist. II toeval of doe no. 9 van de 4) C. E. v maker I, blz. 5) L. Fond Parabelcritik

verwijten n den strijd, ving hen t vrijdenker, heden van verzoening

Eerst in hield aan waren het belijders va aan de fro de voorgro tergrond k diepere die wetenschap beschouwin wilde zich meest princ geding, toe luten der v schrale w kloof schei theoloog en zich maar hun profes senaalsverg

Ook deze Wel licht h